

การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนา
ในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำล้านนา

หัวหน้าโครงการ นายปฏิเวธ เสาว์คง
ผู้ร่วมโครงการงานวิจัย นายสุวิน มักได้
นายธีระพงษ์ จาตุมา
นายอำนาจ ชัดวิชัย

หน่วยงานหลักมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2560
แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

1. หลักการเหตุผล

จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำล้านนา (The Creating murals to the Vessantara Jataka 13 subject typical Lanna. Attractions in Lanna) ซึ่งได้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในปีงบประมาณ 2560 โดยผู้วิจัยก็ได้ที่มาของแรงบันดาลใจจากการเป็นคนที่อาศัยในดินแดนล้านนา ซึ่งเป็นดินแดนทางตอนเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายของประเทศไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยพญามังราย เมื่อ พ.ศ.1839 มีประวัติศาสตร์ยาวนานมากกว่า 720 ปี มีศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และมีวิถีชีวิตของผู้คนที่มียึดหลักคุณธรรมเฉพาะตัว เป็นที่เล้าอาสานถึงความงดงามที่เป็นธรรมชาติและความงดงามทางจิตใจ โดยมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางของคติความเชื่อที่ผสมผสานกับความเชื่อพื้นถิ่น มีศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเครื่องจูงใจให้เข้าถึงแก่นแห่งศาสนา บ่งบอกถึงความเชื่อและความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นของผู้คนในท้องถิ่น

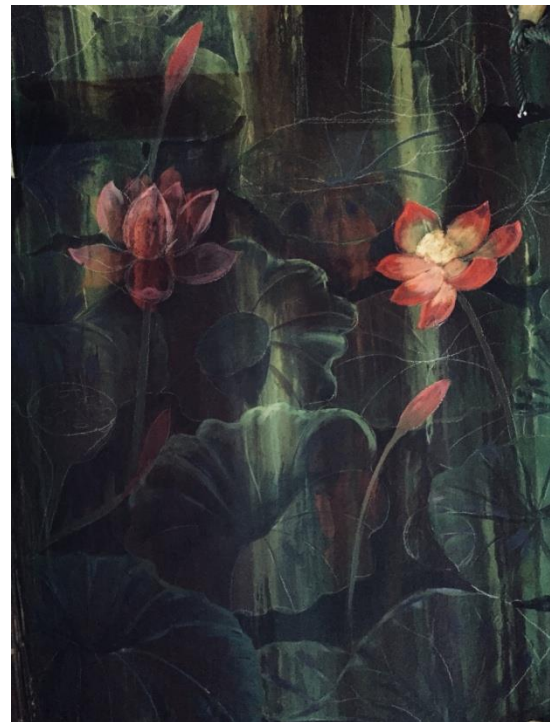
ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนล้านนาและได้สัมผัสวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรม รวมไปถึงการได้สัมผัสกับผลงานทางด้านพุทธศิลป์มาตั้งแต่เด็กๆตามสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงมีความประทับใจในผลงานจิตรกรรมทางล้านนาตามฝาผนังวัดหรืออารามมาโดยตลอด และได้เห็นถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงของงานจิตรกรรมเกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งเหตุที่ทำให้พัฒนาขึ้นและเหตุที่ทำให้เสื่อมโทรมลง และในการที่ผู้วิจัยได้สัมผัสงานด้านพุทธศิลป์ตามวัดหรือสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยตลอด ได้เห็นว่างานเขียนทางด้านจิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่จะเขียนเรื่องมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ ที่มีจำนวนอยู่พอสมควร ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง แต่ไม่ใช่เป็นการเขียนแบบท้องถิ่นล้านนาโดยชัดเจน จะเป็นการผสมผสานงานเขียนจิตรกรรมฝาผนังทางภาคกลางและภาคใต้มาเขียนด้วย ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะอนุรักษ์รักษางานจิตรกรรมฝาผนังเรื่องมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ ที่เป็นแบบฉบับของล้านนาโดยแท้จริง อาทิ เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ วัฒนธรรมท้องถิ่น และนำเอาสภาพความเป็นอยู่ของชาวล้านนาให้ไว้ในรูปแบบของการ

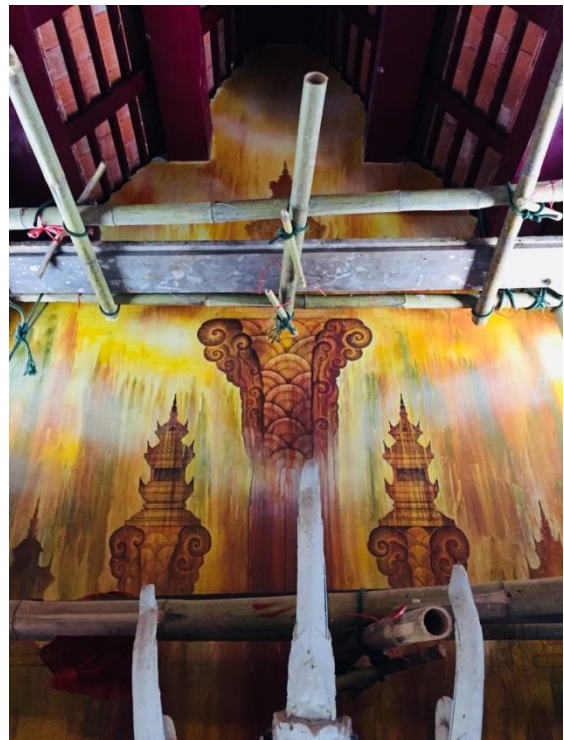
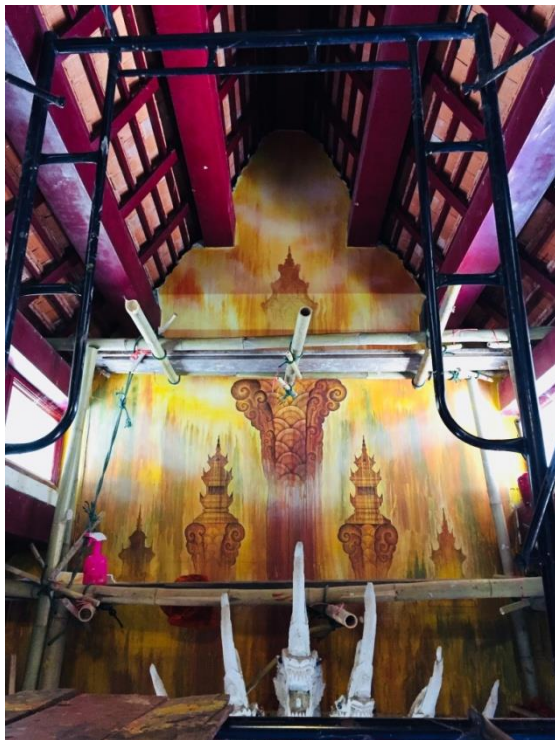

สร้างสรรค์จิตรกรรมฝาผนัง โดยใช้ลักษณะการผสมผสานแบบจิตรกรรมไทยร่วมสมัย เพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเทคนิคการนำเสนอในรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมกับยุคสมัย รวมไปถึงการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่นในชุมชนหมู่บ้านที่ศึกษา ทั้งในด้านวัฒนธรรมที่เป็นกายภาพ เช่น ศาสนวัตถุศาสนสถานที่สำคัญในท้องถิ่น อาคารบ้านเรือน สถานที่ เป็นต้น รวมถึง ด้านนามธรรมที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี อารยธรรมในอดีตที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ ที่ทางผู้วิจัยจะได้สร้างสรรค์งานศิลป์ทางด้านวิชาการขึ้นมา โดยเป็นการศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ อย่างละเอียด รวมไปถึงการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมทางท้องถิ่นล้านนาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับมาสร้างสรรค์จิตรกรรมฝาผนังในศาสนสถานสำคัญของชุมชน และนอกจากนั้น ผู้วิจัยจะจัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวต่างๆ ในภาพจิตรกรรมแก่ชาวบ้าน นักศึกษาและเด็กนักเรียนเยาวชน รวมไปถึงสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการรักษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาอย่างแท้จริงที่ไม่อาจจะหาที่ไหนศึกษาได้ให้คงอยู่ รวมไปถึงการพัฒนาให้ชาวบ้านและเด็กนักเรียนเยาวชนนำไปถ่ายทอดเพื่อพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นต่อไป ซึ่งจากผลการศึกษาได้ทำให้งานวิจัยและงานสร้างสรรค์สามารถแล้วเสร็จทันในปี 2561 นี้และสามารถเป็นแหล่งพัฒนาความรู้ด้านศิลปะฝาผนังร่วมสมัยที่มีการประยุกต์เทคนิคใหม่ๆ เข้ามาด้วยตามกระบวนการความคิดของศิลปินที่ได้จินตนาการถ่ายทอดออกมาเป็นงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้

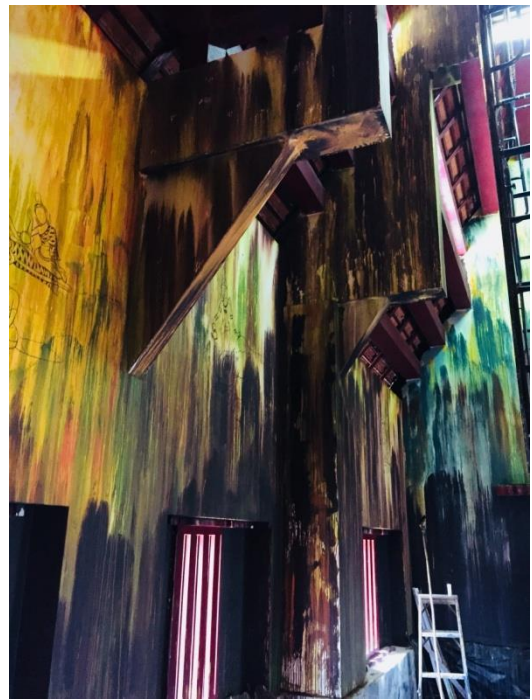

ภาพร่างด้านหลังพระประธานจะมีการใช้โทนสีที่สว่างเพื่อจะได้ขับองค์พระประธานให้เด่นชัดขึ้น แต่จะมีการใช้เทคนิคของผู้วิจัยสอดแทรกเข้ามาด้วยเพื่อที่จะทำให้ภาพที่ดูเข้าไปมีมิติมากกว่านี้ และเป็น การรวมจุดการมองที่มีมิติไม่เหมือนที่อื่นในการมองภาพจากทางประตูเข้าของพระอุโบสถ และทำให้ ภาพที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาโดดเด่น และสดุดตาในการมองภาพ

ภาพด้านหลังพระประธานที่ได้ดำเนินการไปแล้วตามขั้นตอน แต่เนื่องด้วยภาพอาจจะไม่ชัดเจน
เนื่องจากมีสิ่งกีดขวางในการบันทึกภาพ แต่โดยรวมแล้วการดำเนินการสร้างสรรค์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
สมบูรณ์

ภาพโดยรวมของ“การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนา ในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำล้านนา” ของทุกด้านที่ได้สร้างสรรค์พื้นผิวขึ้นมา ก่อนที่มีความแตกต่างจากสถานที่อื่นๆ โดยการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้ต้องทำภาพรวมขึ้นมา ก่อนที่จะนำองค์ประกอบต่างๆ มาวาดอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้องค์ประกอบของภาพที่มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยจินตนาการของผู้วิจัยอยากให้ภาพจิตรกรรมในครั้งนี้เปรียบเสมือนถ้ำในพุทธกาลที่มีความสงบ ร่มเย็น เป็นที่นั่งสมาธิเจริญสติ เมื่อได้มาในอุโบสถแห่งนี้

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหวังในการสร้างสรรค์งานวิจัย “การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำล้านนา” ที่ยังคงค้างในแต่ละด้านที่ต้องใช้เวลา ความประณีตละเอียดอ่อน และความระมัดระวังเป็นอย่างสูงในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากต้องสร้างสรรค์บนที่สูง และเวลาที่มีจำกัดเพื่อให้แล้วเสร็จตามกรอบเวลาที่กำหนด ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการนำองค์ประกอบของเนื้อเรื่องพระเวสสันดรชาดก นำมาลง แต่จะไม่เรียงเป็นกัณฑ์ๆ จะนำมาวางให้เป็นเนื้อเรื่องเดียวกันทั้งหมด

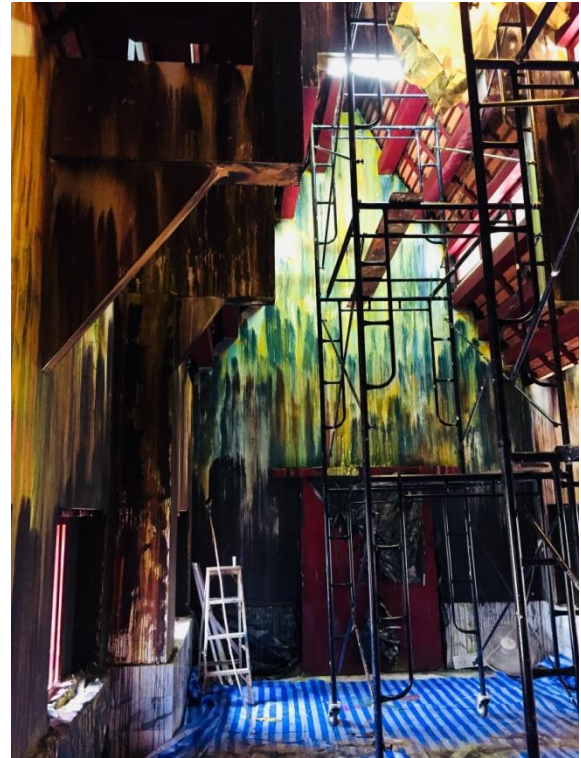

ส่วนด้านหน้าพระประธาน ผู้วิจัยได้ร่างภาพในกัณฑ์ที่มีชื่อว่ากัณฑ์ศพรที่มีเรื่องราวกล่าวถึงเหตุที่จะมีเรื่องเวสสันดรชาดกขึ้น กับเล่าเรื่องพระนางมุกุสดีในอดีตจนถึงทูลขอพร 10 ประการ จากท้าวหม่อมวารผู้ภักซดา พระนางมุกุสดีได้รับพรทิพย์ 10 ประการ ในวันจะเกิดมาเป็นมารดาของพระเวสสันดร ณ เมืองสีพีราชฎร์ โดยตามมติของคณะกรรมการสำนักงานวิจัยแห่งชาติที่ให้สร้างสรรค์ผลงานในกัณฑ์นี้ในด้านตรงข้ามพระประธาน โดยวางภาพตรงกลางด้านบนของประตูทั้งหมดและจะมีภาพประกอบที่เกี่ยวข้องด้วยความเป็นตัวตนของล้านนาที่จะสื่อถึงความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาตามจินตนาการของผู้วิจัยมาประกอบบริเวณด้านล่างของภาพที่เป็นพื้นภาพเดียวกันโดยไม่แยกเป็นตอนๆ โดยวาดตามเทคนิคของผู้วิจัยที่ยึดเอาการวาดแบบร่วมสมัยเข้ามาและเน้นความเป็นอัตลักษณ์ของฝีมือแบบช่างล้านนาด้วยสีที่รุนแรง น้ำหนัก แสงและเงาตามความรู้สึกร่วมกัน ถือเป็นบทสรุปสุดท้ายของผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมและงานวิจัยในครั้งนี้

ภาพสเก็ตด้านตรงข้ามพระประธานในกัณฑ์ศพรที่มีการเน้นตัวละครให้มีต้นแบบมาจากการแต่งกายแบบล้านนาเข้ามาผสมผสานในเรื่องด้วยไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง หรือองค์เทพ เทวดา รวมถึงส่วนประกอบต่างๆ

ภาพตรงข้ามพระประธานที่ได้ขึ้นพื้นผิวโดยรวมไว้แล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการนำเนื้อเรื่องของกัณฑ์ทศพรมาวาง จึงต้องใช้ความปราณีตในการวาดตัวละคร และองค์ประกอบโดยรวม เนื่องจากการทำพื้นผิวค่อนข้างปราณีตและมีเทคนิคซับซ้อนใช้เวลานาน เพื่อให้ได้พื้นหลังที่มีความโดดเด่นสื่อถึงความสงบร่มเย็น ภายในถ้ำตามจินตนาการผู้วิจัย

หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะสรุปองค์ความรู้เป็นภาคเอกสารเสนอต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติตามข้อกำหนด และจัดพิมพ์สู่จิตปฏิรูปประกอบผลงานวิจัย “การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถ้ำล้านนา” เพื่อจัดกิจกรรมเวทีเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนและนิสิต นักศึกษา ประชาชนทั่วไป รวมไปถึงการจัดแสดงผลงานจิตรกรรมฝาผนัง ในสถานทำวิจัยที่คือ วัดเกาะกลาง ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ และชุมชนหมู่บ้านเกาะกลาง และจะทำการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้าชมพร้อมทั้งอธิบายถึงแนวคิดของศิลปินและทุนสนับสนุนการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานสร้างสรรค์ครั้งนี้ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการรักษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาอย่างแท้จริง โดยมีความละเอียด อ่อนไหว ของการทำงานในแต่ละภาพบนผนังอุโบสถ เพื่อพัฒนาการสื่อสารคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ใหม่ทางศิลปะบนผนังปูน อันจะพานำความเจริญสู่สังคมในอุดมคติที่ติงาม ในอนาคต และประโยชน์ต่อสังคมอย่างกว้างขวางและจะจัดกิจกรรมเวทีเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนและชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศาสนสถานของชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้งานสร้างสรรค์ครั้งนี้ได้รับการสืบสานต่อยอดและก่อให้เกิดความรู้สึกระหันทันในการอนุรักษ์รักษาให้งานจิตรกรรมงดงามอยู่กับชุมชนสืบไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อสร้างสรรค์จิตรกรรมฝาผนังในศาสนสถานสำคัญของชุมชนแบบฉบับล้านนาร่วมสมัย
- 2.2 เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการรักษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาอย่างแท้จริง
- 2.3 เพื่อจัดกิจกรรมถ่ายทอดในการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3. พื้นที่ทำวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยพัฒนาทดลอง โดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการ สื่อเอกสาร และสื่อต่างๆ และการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสำรวจชุมชน การบันทึกภาพและเสียง
2. แบบสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

3.1 กลุ่มประชากรเป้าหมาย

3.1.1 ประชาชนชุมชนวัดเกาะกลาง อำเภอสารภี และประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ข้าราชการสำนักวัฒนธรรมอำเภอ สถาบันการศึกษา คณะกรรมการวัฒนธรรมหมู่บ้าน นักวิชาการและปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และประชาชนทั่วไป โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลหรือแบบลูกโซ่ (Snow Ball or Chain Sampling) หมายถึง การเลือกตัวอย่างในลักษณะแบบต่อเนื่อง โดยที่ตัวอย่างแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกตัวอย่างถัดไป และมีการแนะนำต่อไปจนกระทั่งได้ขนาดตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยต้องการ

3.1.2 นักเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอสารภีและใกล้เคียง นิสิตนักศึกษาสาขาวิชาพุทธศิลปกรรม คณะพุทธศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ รวมจำนวนทั้งสิ้น 100 รูป/คน

3.2 เครื่องมือการวิจัย

ประกอบด้วย การสำรวจชุมชน และการสัมภาษณ์ อุปกรณ์การวาดภาพจิตรกรรม และอุปกรณ์บันทึกเสียงและภาพ พร้อมทั้งเข้ารับการปรึกษาหารือกับคณะที่ปรึกษา 3 ท่าน คือ ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ เสาวคง อาจารย์วิวัฒนาพันธ์ และอาจารย์อุดม ธรวิจิตรกุล เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข ทั้งในด้านรูปแบบและเทคนิคการเขียนภาพจิตรกรรม

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเขียนพรรณนาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีการนำเสนอผลการศึกษาและการวิเคราะห์ตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 2 ประเด็น คือ

3.3.1 งานสร้างสรรค์จิตรกรรมฝาผนังในศาสนสถานสำคัญของชุมชนแบบฉบับล้านนาร่วมสมัย และสร้างองค์ความรู้ในการรักษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นเอกลักษณ์ของล้านนาอย่างแท้จริง

3.3.2 กิจกรรมเวทีเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนและชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ศาสนสถานของชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4.4 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย ดังนี้

1. จัดการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับความเป็นมาของมหาเวสสันดรชาดกฉบับล้านนา ให้รับรู้เนื้อเรื่องของการวิจัยในครั้งนี้
2. จัดทำแผนพับเพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน
3. จัดพิมพ์เอกสารรายงานผลงานวิจัยเผยแพร่ เช่น รายงานผลการวิจัยฉบับเต็ม และ บทความเพื่อนำเสนอ ผลงานวิจัยในเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง
4. ดำเนินการเผยแพร่การดำเนินงานวิจัยและผลการวิจัยทางสื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุชุมชน และ รายการ วิทยุของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป และการ กระจายเสียงทาง วัดไร่เปิงตโปทาราม วัดพระธาตุตอดยสุเทพ ชุมชนบ้านเกาะกลาง เพื่อเผยแพร่เป็นแหล่งเรียนรู้ กับสาธุชนที่อยากศึกษาหาความรู้เรื่องมหาเวสสันดรชาดกที่เป็นแบบฉบับของล้านนาร่วมสมัยโดยตรง

5. ผลการวิจัย และการวิเคราะห์ผลการวิจัย

5.1 การเข้าเยี่ยมชม“การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาใน แหล่งท่องเที่ยวถิ่นล้านนา” ของบุคคลต่างๆ ระหว่างการปฏิบัติงานวิจัย

ในระหว่างปฏิบัติงานวิจัยและ“การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบ ฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถิ่นล้านนา” จะมีผู้เข้าร่วมเยี่ยมชมการทำงานโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยก็ ได้ให้การต้อนรับและการบรรยายชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ งานสร้างสรรค์ผลงานวิจัย รวมไปถึงการรับ ฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์จากผู้เยี่ยมชมเยือน ซึ่งมีทั้งศิลปิน ครูอาจารย์ นักศึกษาและ ประชาชนทั่วไป

ภาพนิสิตนักศึกษา และพระสงฆ์ สามเณร ประชาชน ศิลปินอิสระ ที่มาเยี่ยมชมการดำเนินงาน และได้เรียนรู้เทคนิคต่างๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมารต้นำคำหัวตามประเพณีล้านนา

5.2 การจัดกิจกรรมการสอนและแนะนำความรู้เทคนิคด้านการงานที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะแก่เยาวชนและผู้สนใจในงานศิลปะ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ อำเภอสารภี และใกล้เคียง เพื่อปลูกฝังความรักในงานศิลปะ ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และปลูกจิตสำนึกความรักในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ด้วยทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปี 2560 โดยบรรยายที่ Studio สาขาวิชาพุทธศิลปกรรม คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และสถานที่ทำงานวิจัย และสถานที่สำคัญทางด้านศิลปะ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายร่วมกัน ประกอบด้วย ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ เสาว์คง, ผศ.ดร.สำราญ ชันสำโรง, อาจารย์วัฒน์ วัฒนาพันธ์, อาจารย์พีระพงษ์ ดวงแก้ว, อาจารย์อุดม ธราวิจิตรกุล ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องศิลปะทางพระพุทธศาสนา ร่วมเสนอแนะประเด็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานศิลปะใหม่ๆ ที่ได้ดำเนินการเอาเนื้อหาสาระทางพระพุทธศาสนา มาสร้างสรรค์ เพื่อนำไปต่อยอดได้ในการศึกษาศิลปะที่จะเป็นเอกลักษณ์ของชาติได้ในอนาคต และนำเยาวชน มาเรียนรู้ทักษะการสร้างสรรค์งานให้รู้จักคำว่าศิลปะในวัยเด็ก และการกล้าแสดงออกทางด้านการเผยแพร่งานศิลปะ เพื่อพัฒนาไปในอนาคตของเยาวชนของชาติ

แบบฟอร์มรายงานผลการจัดการความรู้ส่วนงาน

KM-Form ๐๒

แบบฟอร์มรายงานผลการจัดการความรู้ส่วนงาน

KM-Form ๐๒

5.3 ผู้วิจัยได้จัดประชุมสัมมนากับแกนนำชุมชน และพระสงฆ์ในการขับเคลื่อนผลงานที่ได้สร้างสรรค์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ให้กับสังคมและประเทศชาติในอนาคต

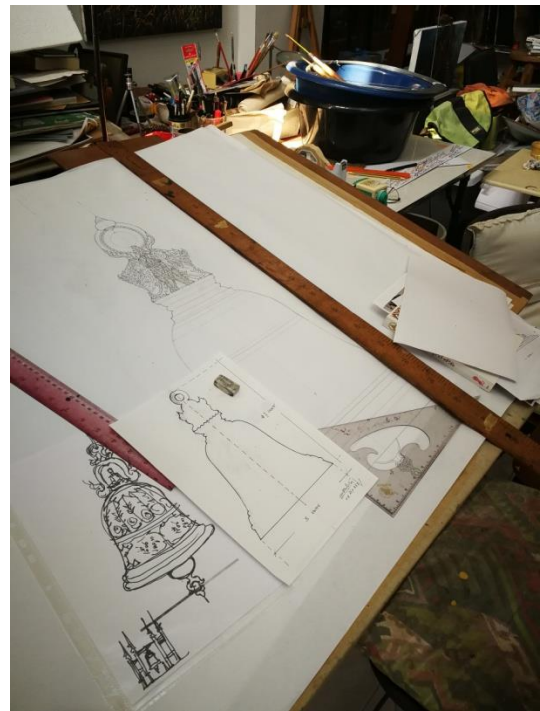
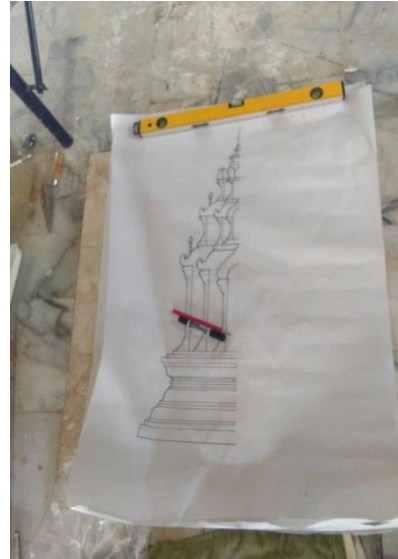
5.4 การให้สัมภาษณ์และถ่ายทำข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวความคิดจินตนาการการสร้างงานพุทธศิลป์ และถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง และพระสงฆ์ และประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน สัมภาษณ์โดยคุณณัฐกิจ นิติกุล, เรื่อง. พุทธศิลป์พุทธศาสตร์, หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์. (ฉบับวันที่ 21 มีนาคม 2560).

5.5 การทำภาพร่างสเก็ตต้นแบบที่จะนำไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานวิจัย (บนกระดาษ)

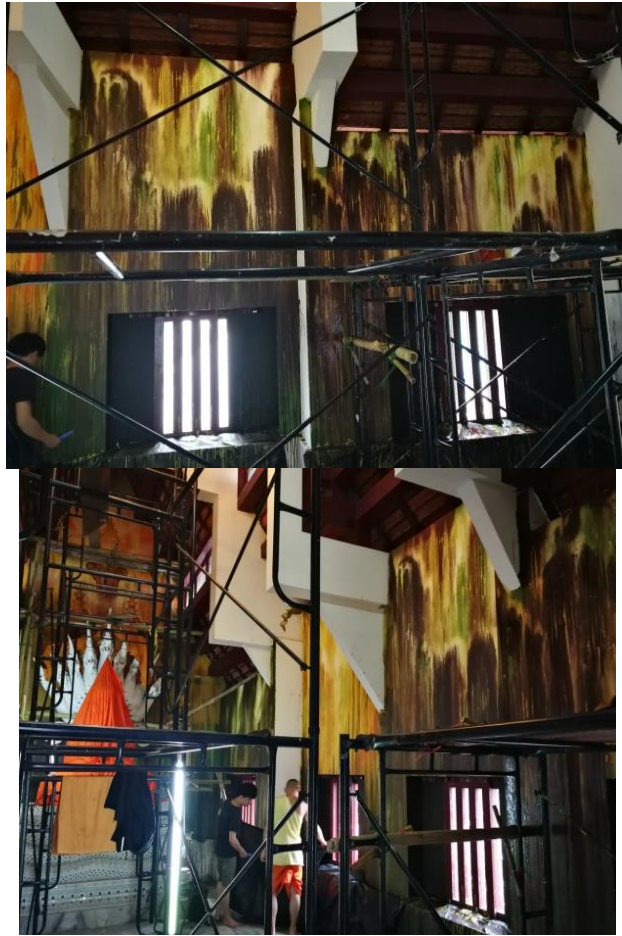

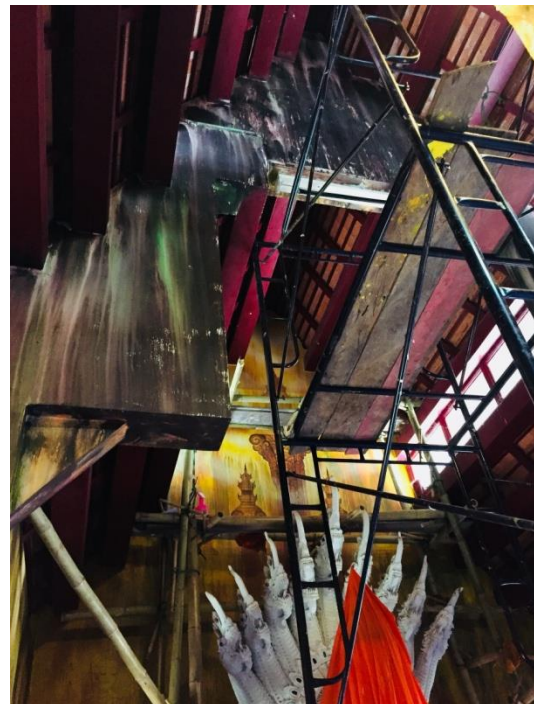
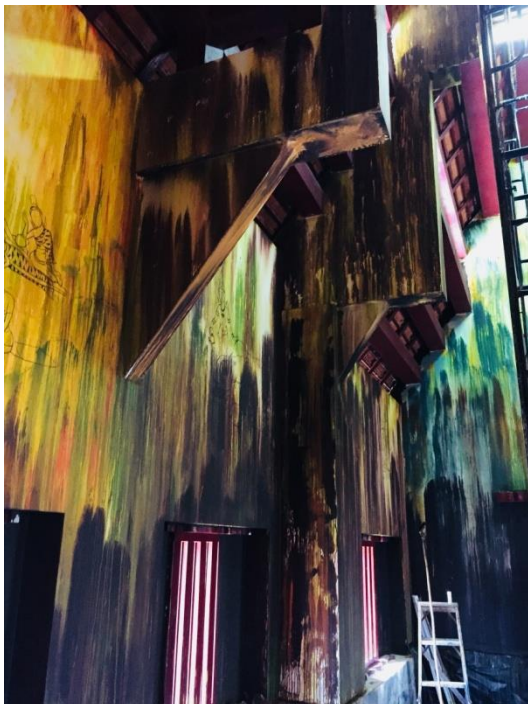
ผู้วิจัยได้ทำการร่างสเก็ตภาพต้นแบบลงบนกระดาษ ด้วยดินสอ ปากกา และหมึกดำ เพื่อนำไปทาบบนผนัง ก่อนจะประคบบลายให้สีเมจิกติดผนัง เพื่อลงลายเส้นด้วยฟู่กันบนผนังจริง เพื่อนำไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการลงมือปฏิบัติจริงต่อไป

5.6 ผู้วิจัยทำการสร้างสรรค์พื้นผิวของงานให้มีมิติ ตามจินตนาการโดยการสร้างสรรค์เป็นภาพรวมเพื่อดึงเอาความเป็นอัตลักษณ์ของงานตนเองออกมาทั้งหมดก่อน และจึงจะทำขั้นตอนต่อไป

5.7 ผู้วิจัยได้ทำการร่างสเก็ตภาพลายเส้นตัวละครเป็นอันดับแรกลงบนผนัง แล้วจึงลงลายเส้นด้วยพู่กันบนผนังจริงเป็นอันดับต่อไปและจัดวางองค์ประกอบภาพให้ครบก่อนที่จะลงสีแล้วจึงเก็บรายละเอียดโดยรวม

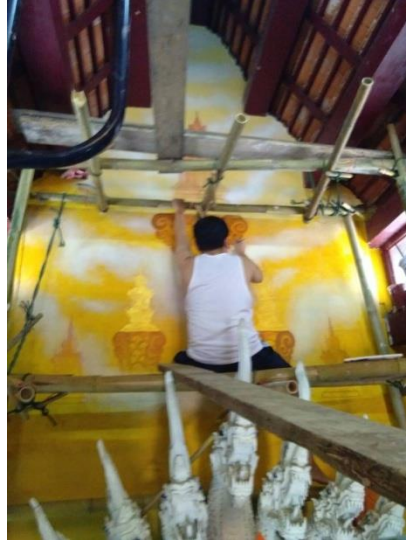

5.8 ผู้วิจัยได้ทำการลงลายเส้นด้วยพู่กันบนผนังจริงเป็นอันดับต่อไปและจัดวางองค์ประกอบภาพให้ครบ ก่อนที่จะลงสี โดยการลงสีจะไล่น้ำหนักจากเบาไปสู่เข้มตามลำดับแล้วจึงเก็บรายละเอียดโดยรวมเป็นลำดับสุดท้าย

5.9 ในกรณีมีการปรับแก้ส่วนที่ผิดและไม่สมบูรณ์ของภาพเขียนบนผนัง

ผู้วิจัยได้ปรับแก้โดยการทาสีพื้นผิวไปก่อนแล้วค่อยเขียนลายใหม่ซ่อมแซม ส่วนลายเส้นที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ลายเส้นไม่ชัด ลายเส้นบิดเบี้ยว นั้น จะทำเช่นเดียวกัน ส่วนการร่างภาพนั้นผู้วิจัยจะร่างด้วยดินสอก่อนเพื่อ

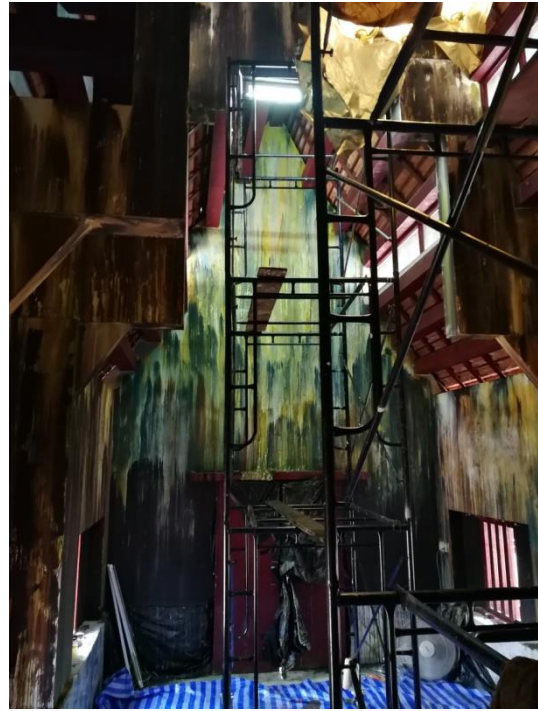
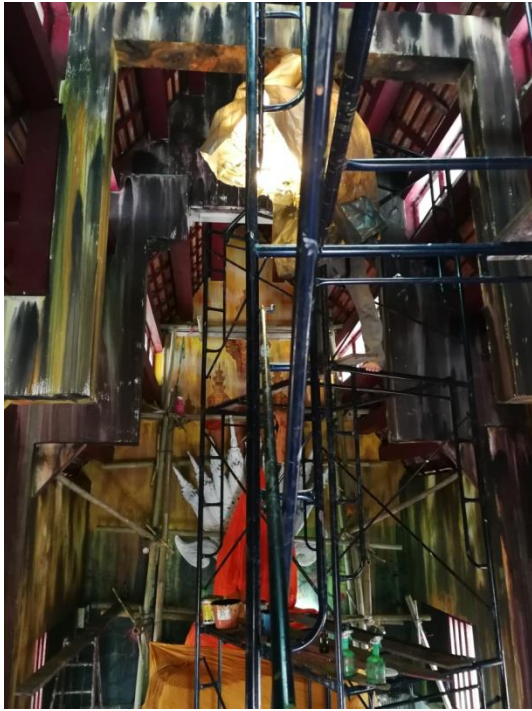

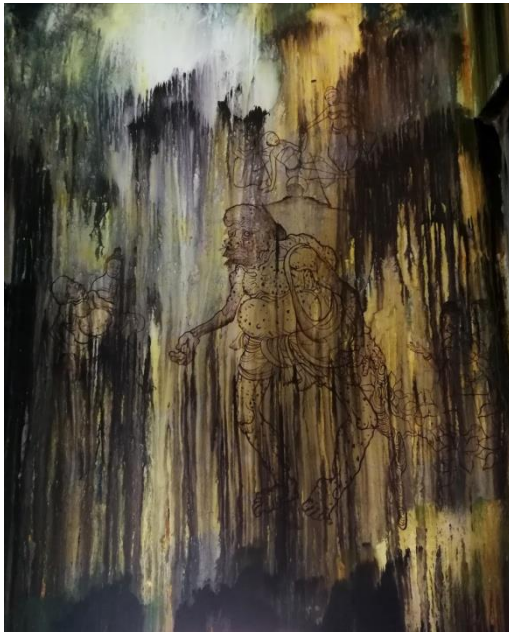
ความแน่นชัดของการจัดวาง แล้วจึงลงด้วยปากกาหรือเมจิก ตามสภาพพื้นผนัง ถ้าแน่ใจแล้วจึงลงสีด้วยพู่กัน เพื่อให้ภาพมีความคมชัดและสวยงาม

5.10 การลงสีโดยเน้นภาพรวมอีกครั้งของการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีตัวละครมหาเวสสันดรชาดกทั้งหมดใน 13 กัณฑ์ ที่ได้ร่างไว้ก่อนแล้ว แต่ยังไม่ได้ลงสีตัวละคร แต่จะต้องทำการลงสีผนังอีกครั้งเพื่อที่จะขับภาพออกมาใน โทนสีที่แรงกว่า พร้อมคลุมน้ำหนักโดยรวมตามอารมณ์ความรู้สึกของผู้วิจัย (โดยภาพรวมของผลงานจะ เปรียบเสมือนอยู่ในถ้ำในพุทธกาลในอดีตและจะมีความเย็นสุขุม เมื่อเข้าไปสัมผัสด้านในอุโบสถเพื่อชมความ งดงามแห่งภาพจิตรกรรมนี้)

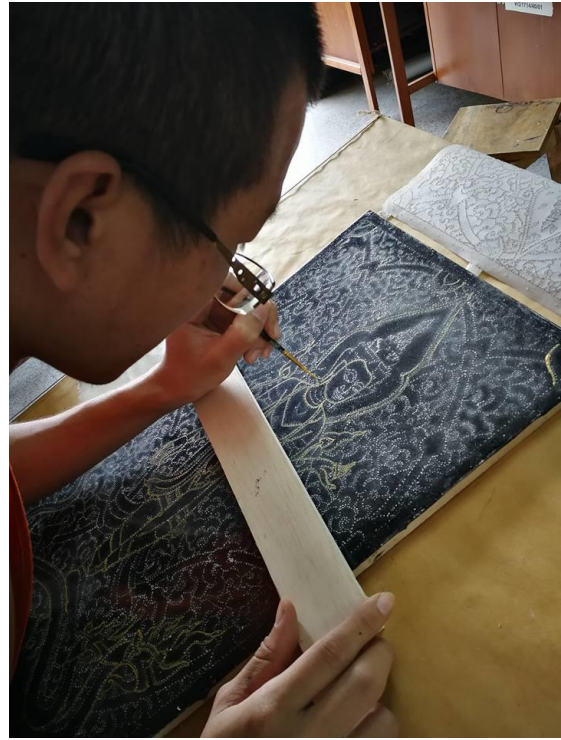

5.11 การทดลองแต้ม(จุด) ลายคำลงบนกระดาศแม่พิมพ์แล้วนำลงบนกระดานดำ

ในการเขียนลายคำที่บริเวณผนัง ผู้วิจัยได้ทำการเขียนลายคำเสริมเข้าไปในผลงานบางส่วนโดยทำการทดลองประยุกต์การทำงานร่วมกับการทำลายรดน้ำแบบประยุกต์ โดยการทดลองแต้มจุดสีเข้มและให้น้ำหนักของสีที่แตกต่างกัน เพื่อข้บเน้นให้ลายคำมีมิติความชัดลึก และเกิดรูปทรงที่มีมวลปริมาตรโดดเด่นขึ้นในการนำลงบนฝาผนัง

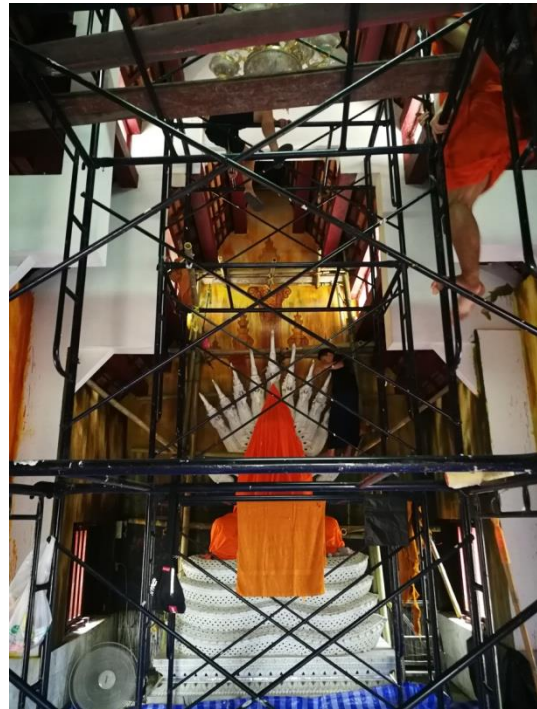
6. ผลผลิต (output) หรือ ตัวชี้วัดในแต่ละช่วงรายงานความก้าวหน้า

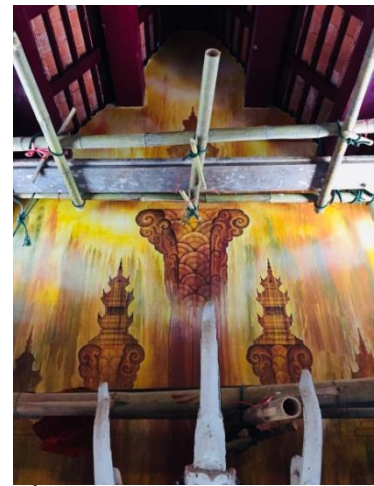
การดำเนิน“การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถิ่นล้านนา” ได้งบประมาณสนับสนุนจาก วช. ระยะที่ 2 มีดังนี้

ในการดำเนินในช่วงระยะที่ 2 นี้“การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถิ่นล้านนา” ได้ผลผลิต (output) หรือ ตัวชี้วัด โดยใช้เทคนิคสีอะครีลิค และ สีสผสม มีรายละเอียดของขนาดและรูปภาพชิ้นงานสร้างสรรค์ประกอบดังนี้

(1) “การสร้างสรรคงานจิตรกรรมฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก 13 กัณฑ์ แบบฉบับล้านนาในแหล่งท่องเที่ยวถิ่นล้านนา” ได้ผลผลิต (output)

1.1. ผนังหลังพระประธาน 1 ด้าน ขนาด 4 ม. x 8 ม. รวม 32 ตร.ม. ดังรายละเอียดภาพนี้

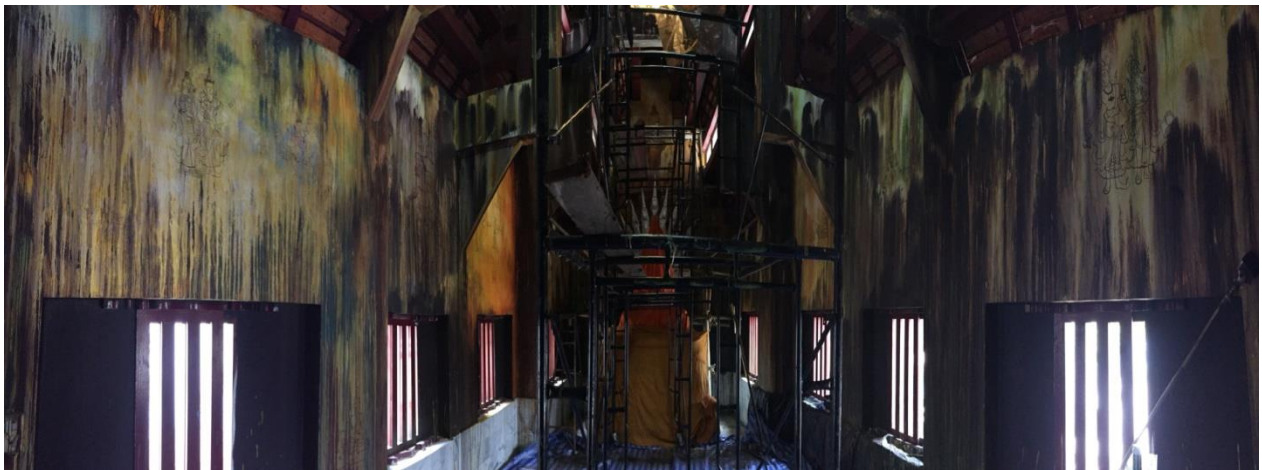

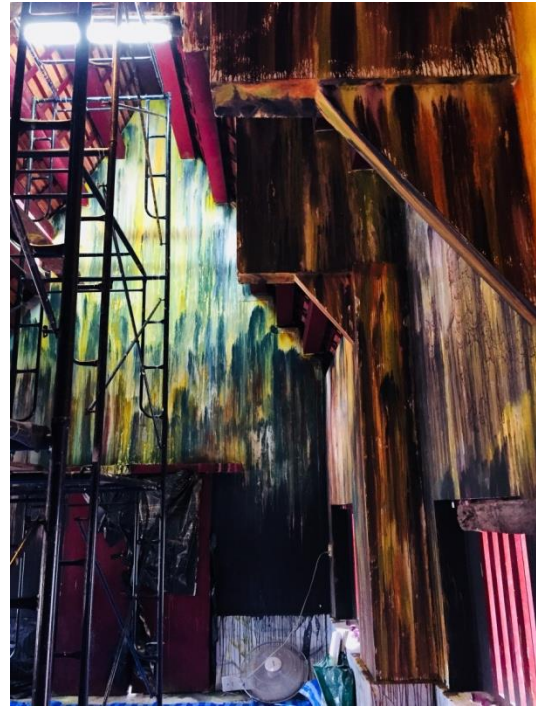
2. ผนังพระอุโบสถ จำนวน 3 ด้าน มีรายละเอียดของขนาดดังนี้ (ดำเนินการไปร้อยละ 60)

- 2.1. ผนังด้านข้างทิศเหนือ ขนาด 4 ม. x 9 ม. รวม 36 ตร.ม. (เวสสันดรชาดก)
- 2.2. ผนังด้านข้างทิศใต้ ขนาด 4 ม. x 9 ม. รวม 36 ตร.ม. (เวสสันดรชาดก)
- 2.3. ผนังด้านตรงข้ามพระประธาน ขนาด 4 ม. x 8 ม. รวม 32 ตร.ม. (กัณฑ์ทศพร)
- 2.4. ผนังคานด้านบนตรงกลาง 2 ม. x 4 ม. x 4 ด้าน รวม 32 ตร.ม. (เทคนิคผู้วิจัย)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเขียนภาพร่างบนผนังและลงสีสถาปัตยกรรมและรูปภาพอื่นๆ ประกอบไว้อย่างคร่าวๆ รวมทั้งสิ้น ประมาณ 168 ตร.ม.

ด้านหลังพระประธาน ด้านทิศเหนือ และด้านทิศใต้

ด้านหน้าพระประธาน

ผนังคานด้านบนตรงกลาง

๗. ผลการจัดการความรู้

๗.๑ เชิงปริมาณ

- บุคลากรสายวิชาการและปฏิบัติการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการความรู้ จำนวน $๗ + ๔ = ๑๑$ รูป/คน (๒ Cops)
- ชุมชนนักปฏิบัติ Cops จำนวน ๒ ชุมชน ได้แก่ ๑.กลุ่มการจัดการสอน การจัดการเรียนรู้ ๒. การวิจัยและผลงานสร้างสรรค์
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จำนวน ๒ + ๒ ครั้ง (๒ Cops)
- กิจกรรมการเผยแพร่ความรู้จำนวน ๒ ครั้ง ได้แก่ ๑.จัดนิทรรศการ จำนวน ๑ ครั้ง ๒. เผยแพร่ทางเว็บไซต์จำนวน ๑ ครั้ง

๗.๒ เชิงคุณภาพ

- แนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดทำ มคอ. ๓ รายละเอียดวิชา

แบบฟอร์มรายงานผลการจัดการความรู้ส่วนงาน

KM-Form ๐๒

- ผลงานแนววิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการวิจัย พุทธศิลปกรรม จำนวน ๑ เรื่อง
- องค์ความรู้ (Body of knowledge) จำนวน ๑ เรื่อง ได้แก่ การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมบนฝาผนังมหาเวสสันดรชาดก ๑๓ กัณฑ์ แบบฉบับล้านนา ในแหล่งท่องเที่ยวถิ่นล้านนา